

ข้อมูลทั่วไปตำบลพระบุ อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

ประวัติของตำบลพระบุ

คำว่า “พระบุ” หมายถึง พระพุทธรูปปางค์สมาธิองค์หนึ่ง ที่แสดงปาฏิหาริย์ ปรากฏรูปร่างให้เห็นในลักษณะโผล่ขึ้นมาจากดินประมาณครึ่งองค์ ซึ่งต่อมาชาวบ้านขนานนามพระพุทธรูปองค์นั้นว่า “พระเจ้าใหญ่” เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง ขณะนี้ประดิษฐานอยู่วัดบริบูรณ์ บ้านพระบุ

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลพระบุ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอพระยืน ระยะทางห่างจากอำเภอประมาณ ๑๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ถือครองทั้งตำบล ๑๓,๓๑๖ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๖ ของพื้นที่ทั้งอำเภอ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตตำบลขามบ่อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตตำบลบ้านไต้ อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลพระบุแบ่งเขตการปกครอง จำนวน ๘ หมู่บ้านคือ บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑, บ้านพระเนา หมู่ที่ ๒, บ้านหัน หมู่ที่ ๓, บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔, บ้านโพธิ์ชุมดิน หมู่ที่ ๕, บ้านท่างาม หมู่ที่ ๖, บ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗, บ้านหัน หมู่ที่ ๘

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน อยู่รวมกันเป็นกลุ่มหนาแน่น ตามแนวยาวของถนน ชุมชนที่มีขนาดใหญ่และหนาแน่น (เรียงจากมากไปหาน้อย) คือ บ้านพระบุหมู่ที่ ๑, บ้านพระเนา หมู่ที่ ๒, บ้านหัน หมู่ที่ ๓, บ้านหัน หมู่ที่ ๘, บ้านโพธิ์ชุมดิน หมู่ที่ ๕, บ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗, บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔, และบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖ ตามลำดับ

การคมนาคม

ตำบลพระบุมีเส้นทางในการติดต่อกับตลาดภายนอก เส้นทางที่สำคัญ ดังนี้

๑. ถนน รพช.ขก ๑๑๐๑๔ (สายป่าฝุ – เหล่านาดี) บ้านบ้านหัน หมู่ที่ ๓, ๘, บ้านพระเนาหมู่ที่ ๒ และบ้านพระบุหมู่ที่ ๑ สภาพของถนนเป็นถนนลาดยาง (เฉพาะภายในหมู่บ้านที่ผ่าน) และภายนอกหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง ใช้การได้ดีตลอดปี มีรถโดยสารประจำทาง ๒ ประเภท คือ รถสองแถว จำนวน ๒๑ คัน ออกห่างกันเที่ยวละประมาณ ๒๐ นาที เที่ยวแรกออกเวลา ๐๕.๓๐ น. และเที่ยวสุดท้ายเวลา ๑๗.๓๐ น. ค่าโดยสาร ๑๓ บาท ต่อคนต่อเที่ยว ประเภทที่สอง รถโดยสารประจำทาง (รถมินิบัส) จำนวน ๔ คัน ห่างกันเที่ยวละประมาณ ๑ ชั่วโมง เที่ยวแรกออกประมาณ ๐๕.๓๐ น. เที่ยวสุดท้ายประมาณ ๑๗.๓๐ น. ค่าโดยสาร คนละ ๑๓ บาท/คน/เที่ยว ขึ้นอยู่กับระยะทาง ประชาชนส่วนมากนิยมใช้เส้นทางสายนี้ และใช้บริการรถสองแถวมากที่สุดเพราะสะดวก รวดเร็วและเป็นกันเอง

๒. ถนน รพช.ขก. ๓๐๕๔ (สายพระบุ – บ่อแก) ผ่านบ้านโพธิ์ชุมดิน หมู่ที่ ๕, บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑ และบ้านพระเนา หมู่ที่ ๒ สภาพถนนเป็นถนนลาดยางตลอดเส้นทาง ใช้การได้ดีตลอดปี มีรถโดยสารประจำทาง (มินิบัส) วิ่ง จำนวน ๓ คัน ห่างกันเที่ยวละประมาณ ๑ ชั่วโมง เที่ยวแรกออกเวลา

ประมาณ ๐๕.๓๐ น. และเที่ยวสุดท้ายประมาณ ๑๗.๓๐ น. ค่าบริการโดยสาร คนละ ๑๓ บาท/คน/เที่ยว ประชาชนนิยมใช้เส้นทางรองลงมาจาก ข้อ ๑

๓. เส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลพระบุเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ใช้การได้ดี ทุกเส้นทาง

สภาพภูมิประเทศ

ตำบลพระบุ มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง ๑๕๐ – ๑๗๐ เมตร พื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก ลักษณะภูมิประเทศแบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. บริเวณที่ดอน พบอยู่บริเวณทิศใต้บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑, บ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗ และบ้านหัน หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๘ พื้นที่บริเวณนี้เกษตรกรยังใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำนา แต่มักประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงและขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเพาะปลูก เป็นประจำทุกปี

เมื่อพิจารณาจากข้อมูล กรมพัฒนาที่ดิน พื้นที่บริเวณที่เหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น ทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มากกว่าการทำนา ดังเหตุผลที่กล่าวแล้วข้างต้น

๒. บริเวณที่ราบลุ่ม พบมากบริเวณบ้านโพธิ์ขุมดิน หมู่ที่ ๕, บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑ บ้านพระเนาว์ หมู่ที่ ๒ บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔ และบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖ ตามลำดับ ทั้งนี้ บริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่มและเป็นร่องทางน้ำ ที่จะไหลลงแก่งกุดโคดและแม่น้ำชี เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการทำนา บางปีในช่วงฤดูฝนมักประสบปัญหาน้ำท่วม ทำให้พืชผลได้รับความเสียหาย

ทรัพยากรดิน

ดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินในตำบลพระบุจะมีมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับแหล่งวัตถุดิบกำเนิดดิน ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะการกำเนิดของดินออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. ดินที่เกิดในที่ราบน้ำท่วมถึง จัดเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางจนถึงความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีพื้นที่ไม่มากนัก แบ่งตามสภาพที่เกิดเป็น ๒ กลุ่มย่อย ได้แก่

๑.๑. ดินที่เกิดริมแม่น้ำ พบบริเวณแคบ ๆ ขนานไปตามแม่น้ำชี ดินกลุ่มนี้มีความอุดมสมบูรณ์สูง แต่มักประสบปัญหาน้ำท่วม พืชผลได้รับความเสียหายได้

๑.๒. ดินที่เกิดในที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง ทำนาได้ผลผลิตสูง โครงสร้างเป็นดินเหนียว

๒. ดินที่เกิดในที่ราบต่ำของตะพักลำน้ำ บริเวณนี้พื้นที่จะราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบสม่ำเสมอ ใช้ในการทำนา แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มย่อยดังนี้

๒.๑ ดินร่วนปนทรายที่มีหน้าดินลึก เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี ชุดดินที่พบมาก ได้แก่ ชุดดินร่อยเอ็ด

๒.๒ ดินเค็ม เป็นดินร่วนปนทราย มีชั้นหินเกลือรองรับอยู่ข้างล่าง และพบทั่วไปทุกหมู่บ้าน

๓. ดินที่เกิดบนที่สูง เกิดในสภาพพื้นที่ตะพักลำน้ำระดับปานกลาง แบ่งตามลักษณะของดิน ได้แก่ ดินตื้นมีเศษหินและลูกรังปน จะพบกรวดและลูกรังบริเวณผิวดิน มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ยังมีสภาพเป็นป่าละเมาะ พบมากบริเวณบ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗ ชุดดินที่พบในบริเวณนี้ ได้แก่ ชุดดินโพนพิสัย

สมรรถนะของดิน

(๑) **ชุดดินร้อยเอ็ด** มีประมาณ ๔๙ % ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ เนื้อดินมีลักษณะร่วนปนทราย, ทรายปนร่วน สีน้ำตาลเข้มถึงสีเทา ดินล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวปนทราย ความเป็นกรดต่าง ๕.๐ – ๕.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุทั่วถึงปานกลางเหมาะสมในการทำนาปานกลาง พบบริเวณบ้านพระเนา หมู่ที่ ๒ บ้านโพธิ์ชุมดิน หมู่ที่ ๕ บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑ และบ้านหัน หมู่ที่ ๓, ๘

(๒) **ชุดดินโคราช** มีประมาณ ๒๐% ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นเป็นลูกคลื่นลอนลาด เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้มปนเทา หน้าดินลึก การระบายน้ำดีปานกลาง ดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนทราย ความเป็นกรดต่าง ๕.๐ – ๖.๐ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ เหมาะกับการปลูกพืชไร่ พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ บริเวณใกล้หมู่บ้านใช้ปลูกไม้ผลและพืชผัก พบบริเวณบ้านพระบุ หมู่ที่ ๑ บ้านพระเนา หมู่ที่ ๒ และบ้านหัน หมู่ที่ ๓ และ ๘

(๓) **ชุดดินโพนพิสัย** มีประมาณ ๑๔% ของพื้นที่ตำบล สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงหรือที่ดอน เนื้อดินชั้นบนมีลักษณะร่วนเหนียว ดินชั้นล่างเป็นดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว การระบายน้ำเลว ความเป็นกรดต่าง ๖.๐ – ๖.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ เหมาะปานกลางสำหรับการปลูกข้าวและไม้ผลไม้ยืนต้น พบบริเวณบ้านพระบุ หมู่ที่ ๑, บ้านพระเนา หมู่ที่ ๒, บ้านหัน หมู่ที่ ๓ และบ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗

(๔) **ชุดดินน้ำไหลทรายมูล (Alluvial Complex)** มีประมาณ ๘% เนื้อดินค่อนข้างเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง การระบายน้ำดีปานกลาง พบมากบริเวณลุ่มแม่น้ำชี พบบริเวณบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖, บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔, บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑, บ้านหัน หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๘ เหมาะสมกับการทำนา

(๕) **ชุดดินร้อยเอ็ดที่สูง** มีประมาณ ๖% ของพื้นที่ เนื้อดินบนมีลักษณะร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้มถึงสีน้ำตาลเทา ดินล่างเป็นดินร่วน, ร่วนเหนียวปนทราย ความเป็นกรดเป็นต่าง ประมาณ ๕.๐ – ๕.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำถึงปานกลาง เหมาะปานกลางกับการทำนา พบบริเวณบ้านพระบุ หมู่ที่ ๑, บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔, และบ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗

(๖) **ชุดดินราชบุรี** พบประมาณ ๓% ของพื้นที่ เนื้อดินค่อนข้างเหนียว ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง เหมาะกับการทำนา พบบริเวณบ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔ และบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖

การแพร่กระจายของดินเค็ม

ดินเค็มมีการแพร่กระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ความรุนแรงมากขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละแห่ง จำแนกออกได้ ๓ ระดับ คือ

๑. บริเวณที่มีผลกระทบจากเกลือมาก พบบริเวณ บ้านพระเนา หมู่ที่ ๒ บ้านหัน หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๘ บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑ บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔ และบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖

๒. บริเวณที่มีผลกระทบน้อยพบบริเวณบ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗ และบ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔

๓. บริเวณที่มีผลกระทบจากเกลือรองรับอยู่ข้างล่าง พบกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน

ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของตำบลพระบุ มีดังนี้

๑. แม่น้ำชี ไหลผ่านพื้นที่ของตำบลพระบุ เป็นระยะทางยาว ๗ กิโลเมตร ได้แก่ บ้านหัน หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๘ บ้านพระบุ หมู่ที่ ๑ บ้านใหม่ชัยพร หมู่ที่ ๗ บ้านโจดน้อย หมู่ที่ ๔ และบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖ มีน้ำตลอดปี โดยมีจุดสูบน้ำพลังงานไฟฟ้า จำนวน ๒ จุด คือ บ้านหัน หมู่ที่ ๓ พื้นที่รับน้ำ

ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ และบ้านท่างาม หมู่ที่ ๖ พื้นที่รับน้ำประมาณ ๓,๕๐๐ ไร่ ฤดูฝนเกษตรกรใช้น้ำในการทำนาและปลูกผัก ส่วนฤดูแล้งเกษตรกรใช้น้ำในการปลูกข้าวโพดรับประทานผักสดและพืชผัก

๒. หนองพระบุ มีพื้นที่ ๒๔๑ ไร่ ตั้งอยู่ระหว่าง ๓ หมู่บ้าน คือบ้านพระบุ หมู่ที่ ๑, บ้านพระเนา หมู่ที่ ๒ และบ้านหัน หมู่ที่ ๘ การใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมีน้อย เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตน้ำประปาหมู่บ้านและใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งเป็นสถานที่ตั้งที่ทำการ อบต.และสถานีอนามัย ตำบลพระบุ การใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกรรม ได้แก่ การเลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน ๒๐ กระชัง โดยเลี้ยงตลอดปี ๆ ละ ๓ - ๔ รุ่น

๓. หนองโดน พื้นที่ ๑๑๔ ไร่ ตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำชี มีน้ำตลอดปี แต่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรน้อยมาก เพียงปล่อยเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติ และใช้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์เท่านั้น

การที่จะพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อใช้ในการเกษตรนั้น ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข อาทิเช่น งบประมาณ หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือแม้แต่ตัวเกษตรกรในพื้นที่เอง จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึก ตลอดจนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ จึงจะทำให้การพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ ฝ่าย ๕ แห่ง บ่อน้ำตื้น ๕ แห่ง บ่อโยก ๑๔๙ แห่ง ประปาบาดาล ๘ แห่ง ประปาผิวดิน ๑ แห่ง รวมถึงสระน้ำประจำไร่นาที่เกษตรกรจัดทำขึ้นเองและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคและใช้ในการเกษตร

สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย พลังงานรังสีดวงอาทิตย์ แสงแดด อุณหภูมิ ความชื้น ลม เมฆ น้ำฝน ความกดอากาศ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการเกษตรทั้งสิ้น

จากสภาพที่ตั้งของตำบลพระบุ สามารถแบ่งฤดูกาลออกได้ ๓ ฤดู คือ

ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากร่องมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นมาจากมหาสมุทรอินเดีย

ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือน กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่มีอากาศหนาวเย็น ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน

ฤดูร้อน เริ่มประมาณเดือนมีนาคม ถึงเดือน เมษายน อากาศจะร้อนอบอ้าว อุณหภูมิสูง โดยได้รับอิทธิพลจากร่องมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาอากาศร้อนชื้นมาจากทะเลจีนใต้